

DIFFERENTH Series

BOOK III

DIFFERENTOSOPHY – The Philosophy of Difference (v1.0 LT)

DIFERENTOSOFIJA – Skirtumo Filosofija (Versija: 1.0)

Project: DIFFERENTH Series

Author: Giedrius Grebliunas

ORCID: 0009-0002-2135-6420

Year: 2026

Version: v1.0

Language: Lithuanian

License: CC BY-NC-ND 4.0 International

HASHCODE (SHA-256 Hex):

Autoriaus komentaras - ši struktūra natūraliai pratęsia ankstesnes knygas:

- **Book I – DIFFERENTICS** atsako į klausimą „**Kas yra Skirtumas?**“ (mokslinis požiūris).
- **Book II – DIFFERENTOLOGY** atsako į klausimą „**Kaip iš Skirtumo kyla Būtis?**“ (ontologinis požiūris).
- **Book III – DIFFERENTOSOPHY** atsako į klausimą „**Ką Skirtumas reiškia pažinimui, žmogui ir gyvenimo prasmei?**“ (filosofinis požiūris).

Tokia seka sudaro nuoseklią **DIFFERENTH** knygų serijos evoliuciją ir paruošia pagrindą **Book IV – DIFFERENTISM**, kuriame filosofinės idėjos pereina į pasaulėžiūrą ir praktinį jų taikymą.

TURINYS

Aprašymas

Pratarmė

Autoriaus žodis

I DALIS

Filosofiniai Skirtumo pagrindai

1 skyrius. Kodėl filosofijai reikalingas Skirtumas?

- 1.1 Filosofijos amžinas klausimas
- 1.2 Būtis ar Skirtumas?
- 1.3 Nuo tapatybės prie skirtumo
- 1.4 Skirtumas kaip pirmasis pažinimo aktas
- 1.5 Naujos filosofinės krypties poreikis

2 skyrius. Kas yra Skirtumas?

- 2.1 Skirtumo samprata
- 2.2 Tapatybė ir skirtumas
- 2.3 Vienis ir įvairovė
- 2.4 Pokytis kaip skirtumo pasireiškimas
- 2.5 DIFFERENTH filosofinis apibrėžimas

3 skyrius. Filosofinė DIFFERENTIA samprata

- 3.1 Tapimo procesas
 - 3.2 Pokyčio dinamika
 - 3.3 Stabilizacija į DIFFERENTH
 - 3.4 Galimybė ir aktualumas
 - 3.5 Nuolatinis pasaulio kūrimasis
-

II DALIS

Skirtumas ir tikrovė

4 skyrius. Būtis kaip Skirtumo pasekmė

- 4.1 Ontologinės prielaidos
- 4.2 Kodėl egzistuoja kažkas?
- 4.3 HORIZONTH hipotezė
- 4.4 NODIFFERENTH ir DIFFERENTH
- 4.5 "It from Δ "

5 skyrius. Laikas, erdvė ir pokytis

- 5.1 Laiko prasmė
- 5.2 Erdvė kaip skirtumų struktūra
- 5.3 Judėjimas
- 5.4 Priežastingumas
- 5.5 Procesinė tikrovė

6 skyrius. Tvarka ir chaosas

- 6.1 Tvarkos kilmė
- 6.2 Chaoso vaidmuo
- 6.3 Emergentinės struktūros
- 6.4 Saviorganizacija
- 6.5 Harmonija tarp skirtumų

III DALIS

Skirtumas ir žmogus

7 skyrius. Sąmonė kaip suvoktas Skirtumas

- 7.1 Skirtumo suvokimas
- 7.2 Sąmonė ir identifikacija
- 7.3 Patirtis
- 7.4 Atmintis
- 7.5 Aš kaip skirtumų vienovė

8 skyrius. Žinojimas ir tiesa

- 8.1 Pažinimo ribos
- 8.2 Tiesa kaip stabilizuotas skirtumas
- 8.3 Kalba
- 8.4 Loginės struktūros
- 8.5 Išmintis

9 skyrius. Vertybės ir prasmė

- 9.1 Gėris ir blogis
- 9.2 Laisvė
- 9.3 Atsakomybė
- 9.4 Kūryba
- 9.5 Gyvenimo prasmė

IV DALIS

Naujoji filosofinė paradigma

10 skyrius. DIFFERENTOSOPHY sistema

- 10.1 Filosofiniai principai
- 10.2 Skirtumo metafizika
- 10.3 Skirtumo epistemologija
- 10.4 Skirtumo aksiologija
- 10.5 Skirtumo antropologija

11 skyrius. Filosofija ir mokslas

- 11.1 Santykis su DIFFERENTICS
- 11.2 Santykis su DIFFERENTOLOGY
- 11.3 Santykis su mokslu
- 11.4 Santykis su religija
- 11.5 Santykis su ateities technologijomis

12 skyrius. Filosofijos ateitis

- 12.1 Naujoji pasaulėžiūra
- 12.2 Žmogus DI amžiuje
- 12.3 Ateities civilizacija
- 12.4 Atviri klausimai

- 12.5 Kelias į DIFFERENTISM

PRIEDAI

A priedas. Filosofinių terminų žodynas

B priedas. Filosofinių sąvokų schema

C priedas. HORIZONTH filosofinė interpretacija

D priedas. ADP–TRIFORMER filosofinė interpretacija

E priedas. Literatūra

F priedas. Apie DIFFERENTH projektą

APRAŠYMAS

BOOK III – DIFFERENTOSOPHY: Skirtumo filosofija yra trečioji **DIFFERENTH** knygų serijos dalis, skirta filosofiniam Skirtumo principo nagrinėjimui.

Jeigu **Book I – DIFFERENTICS: Skirtumo mokslas** pristato Skirtumą kaip savarankišką mokslinio tyrimo objektą, o **Book II – DIFFERENTOLOGY: Skirtumo ontologija** nagrinėja Skirtumą kaip galimą būties pagrindą, tai ši knyga siekia atsakyti į filosofinį klausimą – **ką Skirtumas reiškia žmogui, pažinimui ir tikrovės supratimui.**

Veikale plėtojama filosofinė hipotezė, kad Skirtumas gali būti viena universaliausių filosofinių kategorijų, leidžiančių naujai interpretuoti būtį, pažinimą, sąmonę, laiką, erdvę, vertybes, kūrybą ir gyvenimo prasmę. Knygoje aptariami Skirtumo metafiziniai, epistemologiniai, aksiologiniai ir antropologiniai aspektai bei jų vieta šiuolaikinėje filosofijoje.

Svarbi vieta skiriama originalioms **DIFFERENTH** projekto sąvokoms, tokioms kaip **DIFFERENTH, DIFFERENIA, NODIFFERENTH, HORIZONTH** ir filosofiniam principui „**It from Δ** “, kurie pateikiami kaip konceptualūs modeliai filosofiniam dialogui plėtoti.

Ši knyga nepretenduoja pateikti galutinių atsakymų į fundamentalius filosofijos klausimus. Jos tikslas – pasiūlyti nuoseklią filosofinę perspektyvą, skatinti kritinį mąstymą, tarpdisciplininį dialogą ir atverti naujas tyrimų kryptis Skirtumo filosofijos srityje.

DIFFERENTOSOPHY kviečia pažvelgti į pasaulį per Skirtumo prizmę ir apsvarstyti galimybę, kad būtent Skirtumas gali būti viena iš pamatinių sąlygų, leidžiančių suprasti tikrovę, žmogų ir jų tarpusavio ryšį.

KEYWORDS (English)

DIFFERENTH, DIFFERENTOSOPHY, Philosophy of Difference, Difference, DIFFERENTICS, DIFFERENTOLOGY, DIFFERENTISM, Difference Philosophy, Ontology of Difference, Metaphysics, Epistemology, Axiology, Philosophical Anthropology, Consciousness, Identity, Difference Formation, DIFFERENIA, NODIFFERENTH, HORIZONTH, ADP-TRIFORMER, It from Δ , Philosophy of Consciousness, Philosophy of Reality, Philosophy of Knowledge, Process Philosophy, Emergence, Identity and Difference, Philosophy of Science, Interdisciplinary Philosophy.

PRATARMĖ

DIFFERENTOSOPHY – Skirtumo filosofija yra trečioji **DIFFERENTH** knygų serijos dalis. Jei pirmojoje knygoje **DIFFERENTICS – Skirtumo mokslas** buvo siekiama parodyti, kad skirtumas gali būti nagrinėjamas kaip savarankiškas mokslinio tyrimo objektas, o antrojoje **DIFFERENTOLOGY – Skirtumo ontologija** buvo nagrinėjamas klausimas, kaip iš skirtumo gali būti suprantama būtis, tai ši knyga pereina prie filosofinio klausimo – **ką skirtumas reiškia pačiam žmogui, pažinimui ir tikrovės supratimui**.

Per visą filosofijos istoriją buvo ieškoma vieno universalaus principo, galinčio paaiškinti pasaulio įvairovę. Vieni filosofai pirmine laikė materiją, kiti – idėjas, protą, kalbą, informaciją ar sąmonę. Šioje knygoje nagrinėjama alternatyvi filosofinė prielaida, kad pačia fundamentaliausia sąvoka gali būti ne objektas ar substancija, bet **Skirtumas**.

Šiame veikale skirtumas nėra suprantamas vien kaip dviejų objektų palyginimas. Jis nagrinėjamas kaip universali filosofinė kategorija, leidžianti iš naujo pažvelgti į tapatybę, pokytį, laiką, erdvę, pažinimą, tiesą, laisvę, kūrybą ir žmogaus vietą pasaulyje.

DIFFERENTOSOPHY nėra tradicinės filosofijos kritika. Priešingai – ji siekia pratęsti daugelio filosofinių tradicijų dialogą, pasiūlydama bendrą perspektyvą, kurioje skirtingos idėjos gali būti suvokiamos kaip įvairios to paties universalaus skirtumo principo išraiškos.

Šios knygos tikslas nėra pateikti galutinius atsakymus. Ji kviečia skaitytoją kartu svarstyti, kelti klausimus ir tyrinėti galimybę, kad būtent skirtumas yra viena universaliausių sąvokų, per kurią gali būti aiškinamas žmogus, pažinimas ir pati tikrovė.

Jeigu ši knyga paskatins bent iš naujo pažvelgti į kasdien savaimę suprantamus reiškinius ir užduoti naujus filosofinius klausimus, vadinasi, ji bus pasiekusi savo tikslą.

Autoriaus žodis

Ši knyga gimė iš ilgamečio siekio suprasti vieną paprastą, tačiau nepaprastai gilų klausimą:

Kas būtų, jeigu Skirtumas būtų universalesnis už daugelį sąvokų, kuriomis šiandien aiškiname pasaulį?

Šis klausimas tapo natūraliu **DIFFERENTH** projekto tęsiniu. Tyrinėjant mokslo, matematikos, informacijos teorijos, fizikos ir ontologijos pagrindus vis dažniau išryškėdavo ta pati mintis – kiekviena sistema pirmiausia remiasi gebėjimu atskirti, identifikuoti ir atpažinti skirtumus.

Tačiau filosofija leidžia žengti dar vieną žingsnį.

Ji leidžia klausti ne tik **kaip** atsiranda skirtumai, bet ir **ką jie reiškia** žmogui. Kodėl mes suvokiame pasaulį būtent per skirtumus? Kodėl be jų neįmanomas nei pažinimas, nei kalba, nei mąstymas, nei pati sąmonė? Ar gali būti, kad skirtumas yra ne tik loginė ar mokslinė sąvoka, bet ir vienas universaliausių filosofinių principų?

Šioje knygoje nepateikiamos dogmos. Čia nėra pretenzijos sukurti galutinę filosofinę sistemą ar pakeisti per tūkstantmečius susiformavusias filosofijos kryptis. Veikiausiai tai yra kvietimas dialogui – bandymas pažvelgti į senus klausimus nauju kampu.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** suprantu ne kaip užbaigtą filosofiją, bet kaip nuolat besivystančią filosofinio tyrimo kryptį. Kiekviena nauja idėja, kiekviena kritika ir kiekvienas argumentuotas prieštaravimas gali tapti nauju skirtumu, iš kurio gimsta gilesnis supratimas.

Jeigu ši knyga paskatins skaitytoją mąstyti plačiau, drąsiau kelti fundamentalius klausimus ir į pasaulį pažvelgti per Skirtumo prizmę, tuomet jos paskirtis bus įgyvendinta.

Asmeninis patyrimas

Šio veikalo ištakos siekia ne tik daugelį metų trukusius filosofinius apmąstymus, mokslinių idėjų analizę ir tarpdisciplinines studijas. Prie jo atsiradimo prisidėjo ir vienas labai asmeniškasis vidinis patyrimas, kuris tapo svarbiu įkvėpimo šaltiniu tęsiant **DIFFERENTH** projekto kelią.

Vienos gilios meditacijos metu išgyvenau patirtį, kurią priimu kaip asmeninį dvasinį įkvėpimą. Joje aiškiai nuskambėjo žodžiai:

„Tai, ką sukursi ir parašysi, bus JIS įkūnijimas ten, kur dabar esi.“

Šiuos žodžius priimu ne kaip filosofinį argumentą, mokslinį įrodymą ar empirinį faktą. Man tai yra asmeninis vidinis orientyras, nuolat primenantis atsakomybę kurti sąžiningai, pagarbiai ir nuolankiai ieškant tiesos.

Todėl šios knygos idėjinį įkvėpimą sieju su **Juo** – su Tuo, kuris yra aukščiau už kiekvieną žmogaus mintį ir kiekvieną mūsų pažinimo ribą. Mano supratimu, kiekviena nauja išvalga, vedanti žmogų arčiau tiesos, gėrio ir išminties, tampa dar viena galimybe **Jam** atsiskleisti žmonių pasaulyje.

Šia prasme šis veikalas man yra ne vien filosofinis tekstas. Jis yra nuoširdus siekis, kad naujai gimstančios idėjos taptų regima forma to, kas žmogaus protui atsiveria kaip gilesnis tikrovės supratimas. Jeigu šiame veikale skaitytojas atras bent vieną mintį, padedančią aiškiau suprasti pasaulį, save ar kitą žmogų, tuomet tikiu, kad ši kūryba įgyja gilesnę prasmę.

Būtent todėl **DIFFERENTOSOPHY** suprantu ne tik kaip filosofinį tyrimą, bet ir kaip nuolatinę kelionę tiesos link – kelionę, kurioje kiekvienas naujas suvokimas gali tapti dar vienu būdu, kuriuo **JIS** įsikūnija šiame nuostabiame pasaulyje per žmogaus pažinimą, kūrybą ir atsakingą mintį.

I DALIS

Filosofiniai Skirtumo pagrindai

Filosofija nuo pat savo ištakų siekė atsakyti į pačius bendriausius žmogaus keliamus klausimus: kas yra tikrovė, kas yra būtis, kas yra tiesa, kas yra žmogus ir kokia yra jo vieta pasaulyje. Per daugiau kaip du su puse tūkstančio metų šie klausimai buvo nagrinėjami iš daugybės skirtingų perspektyvų, sukūrusių turtingą filosofinių idėjų įvairovę.

Vis dėlto beveik visos filosofinės sistemos, nepaisant jų skirtumų, remiasi viena bendra prielaida – kad žmogus pirmiausia geba atskirti. Dar prieš suformuluodamas sąvokas, dar prieš kurdamas teorijas ar kalbą, jis atpažįsta skirtumus. Tik todėl tampa įmanoma atskirti save nuo aplinkos, vieną objektą nuo kito, praeitį nuo dabarties, tiesą nuo klaidos ir galimybę nuo tikrovės.

Ši paprasta išvalga skatina iškelti gilesnį filosofinį klausimą: **ar Skirtumas nėra fundamentalesnis, nei įprastai manome?** Ar gali būti, kad daugelis filosofijoje vartojamų sąvokų – tapatybė, būtis, pokytis, santykis, pažinimas, vertė ar net pati sąmonė – tampa suprantamos tik todėl, kad pirmiausia egzistuoja galimybė atpažinti skirtumą?

Šioje knygos dalyje nėra siekiama paneigti klasikinės filosofijos tradicijų ar pakeisti jų išvadas. Priešingai, siekiama parodyti, kad Skirtumas gali būti suvokiamas kaip bendra filosofinė perspektyva, leidžianti naujai interpretuoti daugelį jau seniai nagrinėjamų problemų. Tokia perspektyva ne konkuruoja su ankstesnėmis filosofinėmis sistemomis, bet siekia atskleisti galimą jas vienijantį principą.

Toliau keliama hipotetinė filosofinė prielaida: jeigu kiekvienas pažinimas prasideda nuo skirtumo atpažinimo, tuomet Skirtumas gali būti ne tik viena iš filosofijos sąvokų, bet ir viena iš pamatinių sąlygų, leidžiančių apskritai kalbėti apie būtį, tapatybę, mąstymą ir tikrovę.

Būtent nuo šio klausimo prasideda **DIFFERENTOSOPHY** – filosofinis tyrimas, kviečiantis pažvelgti į pasaulį ne per objektų, substancijų ar idėjų pirmenybę, bet per patį Skirtumo principą. Jeigu ši prielaida pasirodytų vaisinga, ji galėtų tapti nauju dialogo tašku tarp klasikinės filosofijos, šiuolaikinio mokslo ir ateities pasaulėžiūros.

1 skyrius. Kodėl filosofijai reikalingas Skirtumas?

1.1 Filosofijos amžinas klausimas

Nuo pirmųjų Antikos mąstytojų laikų filosofija siekė atsakyti į pačius fundamentaliausius klausimus apie žmogų ir tikrovę. Kas yra būtis? Kas yra tiesa? Kodėl egzistuoja pasaulis? Kokia yra žmogaus vieta jame? Šie klausimai įvairiomis formomis lydi visą filosofijos istoriją ir iki šiol išlieka atviri.

Kiekviena filosofinė tradicija pateikė savus atsakymus. Vienos jų pasaulio pagrindu laikė materiją, kitos – idėjas, protą, kalbą, sąmonę ar informaciją. Nepaisant šių skirtumų, visos jos siekė suprasti bendriausius tikrovės principus.

Tačiau prieš kiekvieną atsakymą visuomet egzistuoja dar vienas, dažnai nepastebimas žingsnis – gebėjimas pastebėti skirtumą. Tik atskirdamas vieną reiškinių nuo kito žmogus gali pradėti juos apmąstyti, lyginti ir aiškinti.

Todėl šioje knygoje keliamas klausimas nėra skirtas pakeisti klasikinę filosofiją. Jis kviečia pažvelgti dar giliau: ar pats Skirtumas nėra viena iš pamatinių sąlygų, dėl kurių filosofiniai klausimai apskritai tampa įmanomi?

1.2 Būtis ar Skirtumas?

Vakarų filosofijoje vienas svarbiausių klausimų ilgą laiką buvo būties klausimas. Nuo Parmenido iki Martino Heideggerio daugelis mąstytojų siekė suprasti, ką reiškia būti ir kodėl apskritai egzistuoja būtis.

DIFFERENTOSOPHY nesiūlo atsisakyti šio klausimo. Ji siūlo paklausti dar vieno:

Ar prieš kalbėdami apie būtį mes pirmiausia neturime atpažinti skirtumo?

Juk pati sąvoka „būtis“ įgauna prasmę tik tuomet, kai ją galime atskirti nuo nebūties, galimybės, pokyčio ar kitų sąvokų. Be skirtumo nebeliktų nei atskyrimo, nei apibrėžimo, nei pačios sąvokų sistemos.

Todėl šioje knygoje nagrinėjama filosofinė hipotezė, kad skirtumas nėra būties priešingybė. Jis gali būti viena iš būties suvokimo sąlygų.

1.3 Nuo tapatybės prie skirtumo

Didelė klasikinės filosofijos dalis buvo grindžiama tapatybės principu. Objektas yra tuo, kuo jis yra, o ne kažkuo kitu. Šis principas tapo logikos, metafizikos ir mokslo pagrindu.

Tačiau tapatybė niekada neegzistuoja visiškoje izoliacijoje. Kad galėtume pasakyti, jog kažkas yra tapatu sau, pirmiausia turime gebėti jį atskirti nuo viso kito.

Todėl galima manyti, kad skirtumas nėra tapatybės pasekmė. Priešingai – tapatybė tampa atpažįstama tik skirtumo fone.

Ši perspektyva nekeičia klasikinės logikos principų, tačiau pasiūlo kitokį jų filosofinį interpretavimo kampą.

1.4 Skirtumas kaip pirmasis pažinimo aktas

Kiekvienas pažinimas prasideda nuo atskyrimo. Žmogus pirmiausia pastebi, kad kažkas skiriasi, ir tik po to suteikia tam pavadinimą, sukuria sąvoką ar teoriją.

Vaikas dar nemokėdamas kalbėti jau geba atskirti veidus, garsus, spalvas ir judesius. Mokslininkas naują reiškinių atranda todėl, kad pastebi nukrypimą nuo įprasto modelio. Filosofas pradeda mąstyti tada, kai suvokia skirtumą tarp to, kas atrodo akivaizdu, ir to, kas iš tikrųjų reikalauja paaiškinimo.

Šia prasme skirtumas tampa ne galutiniu pažinimo rezultatu, o pirmuoju jo žingsniu. Jis yra ta riba, nuo kurios prasideda identifikacija, palyginimas, analizė ir supratimas.

Jeigu nebūtų galimybės atpažinti skirtumo, nebūtų ir galimybės pažinti.

1.5 Naujos filosofinės krypties poreikis

Šiuolaikinis pasaulis susiduria su vis sudėtingesniais klausimais. Mokslas sparčiai plečia žinojimo ribas, dirbtinis intelektas keičia žmogaus veiklą, o filosofijai tenka iš naujo svarstyti pažinimo, sąmonės, laisvės ir tikrovės sampratas.

Tokioje situacijoje atsiranda poreikis ieškoti bendresnių principų, galinčių sujungti skirtingas disciplinas į nuoseklesnį pasaulio supratimą.

DIFFERENTOSOPHY siūlo vieną iš galimų krypčių. Ji remiasi prielaida, kad Skirtumas gali būti universali filosofinė kategorija, jungianti ontologiją, epistemologiją, logiką, etiką, estetiką ir šiuolaikinį mokslą į bendrą konceptualų pagrindą.

Ši knyga nepretenduoja užbaigti filosofijos istorijos ar pakeisti jos klasikų. Jos tikslas yra prisidėti prie nenutrūkstančio filosofinio dialogo ir pasiūlyti naują tyrimo kryptį, kurioje Skirtumas tampa ne tik tyrimo objektu, bet ir vienu iš pagrindinių filosofinio mąstymo principų.

Autoriaus komentaras: šis skyrius tampa konceptualiu tiltu tarp **Book II – DIFFERENTOLOGY** ir tolesnių **DIFFERENTOSOPHY** skyrių, nes nuo ontologinio klausimo „kas yra Būtis?“ pereinama prie filosofinio klausimo „kaip Skirtumas leidžia mums apskritai mąstyti apie Būtį?“.

2 skyrius. Kas yra Skirtumas?

2.1 Skirtumo samprata

Kasdienėje kalboje skirtumas dažniausiai suprantamas kaip dviejų ar daugiau objektų nepanašumas. Tačiau filosofijoje toks apibrėžimas yra per siauras. Jis aprašo tik vieną iš daugelio skirtumo pasireiškimo formų.

DIFFERENTOSOPHY siūlo platesnę perspektyvą. Skirtumas čia suprantamas kaip universali filosofinė kategorija, leidžianti atsirasti atskyrimui, atpažinimui, santykiui ir prasmei. Jis nėra vien objektų savybė – jis yra sąlyga, dėl kurios objektai apskritai gali būti atskiriami ir suvokiami.

Todėl skirtumas nėra tik palyginimo rezultatas. Jis yra pati galimybė, leidžianti palyginimui įvykti.

Šia prasme skirtumas tampa ne atsitiktiniu tikrovės požymiu, o vienu iš bendriausių jos aiškinimo principų.

2.2 Tapatybė ir skirtumas

Filosofijos istorijoje tapatybė dažnai buvo laikoma pirminiu logikos principu. Teiginys, kad daiktas yra tapatus pats sau, sudaro nuoseklaus mąstymo pagrindą.

Tačiau pati tapatybės sąvoka įgyja prasmę tik skirtumo kontekste. Kad galėtume teigti, jog kažkas yra tas pats, turime gebėti atskirti jį nuo to, kas juo nėra.

Todėl tapatybė ir skirtumas nėra vienas kitam prieštaraujančios sąvokos. Jos sudaro neatskiriamą filosofinę porą.

Tapatybė leidžia išlaikyti pastovumą, o skirtumas leidžia atsirasti įvairovei, pokyčiui ir pažinimui. Be tapatybės pasaulis taptų visiškai chaotiškas, tačiau be skirtumo jis būtų visiškai neatskiriamas ir nepažinus.

Todėl galima teigti, kad tapatybė ir skirtumas vienas kitą papildo ir tik kartu leidžia susiformuoti prasmingam tikrovės vaizdui.

2.3 Vienis ir įvairovė

Vienio ir įvairovės santykis yra viena seniausių filosofijos problemų. Kaip gali egzistuoti daugybė skirtingų reiškinių, jei pasaulis kartu sudaro vieną visumą?

Į šį klausimą buvo atsakyta įvairiai – vieni filosofai pirmenybę teikė vieniui, kiti pabrėžė įvairovę. **DIFFERENTOSOPHY** siūlo pažvelgti į šį santykį kitu kampu.

Vienis ir įvairovė nėra tarpusavyje nesuderinami. Vienis tampa suvokiamas todėl, kad apima daugybę skirtumų, o įvairovė atsiskleidžia kaip įvairių skirtumų visuma, kuri vis tiek išlaiko tam tikrą vidinę tvarką.

Todėl skirtumas nėra vienybės priešingybė. Priešingai – jis leidžia vienybei būti turiningai. Vienybė be skirtumų būtų visiškai neatskiriama, o įvairovė be vienijančio principo netektų struktūros.

Šitaip skirtumas tampa jungiamąja grandimi tarp vienio ir įvairovės.

2.4 Pokytis kaip skirtumo pasireiškimas

Pokytis yra vienas akivaizdžiausių skirtumo pasireiškimų. Kiekvieną kartą, kai kažkas pasikeičia, atsiranda naujas skirtumas tarp ankstesnės ir dabartinės būsenos.

Tačiau filosofiskai svarbu suprasti, kad pokytis nėra tapatus pačiam skirtumui. Pokytis yra procesas, kuriame skirtumas tampa pastebimas.

Todėl kiekvienas pokytis suponuoja skirtumą, tačiau ne kiekvienas skirtumas reiškia pokytį. Skirtumai gali egzistuoti ir kaip struktūros, santykiai ar potencialios galimybės, kurios dar nėra virtusios regimu vyksmu.

Šioje knygoje pokytis suprantamas kaip viena iš svarbiausių skirtumo raiškos formų, leidžiančių atsiskleisti tikrovės dinamikai.

2.5 DIFFERENTH filosofinis apibrėžimas

Visoje **DIFFERENTH** projektų sistemoje terminas **DIFFERENTH** turi platesnę prasmę nei įprasta žodžio „skirtumas“ vartosena.

Filosofiniu požiūriu **DIFFERENTH** reiškia stabilizuotą skirtumą – tokį skirtumo pasireiškimą, kuris jau gali būti atpažįstamas, identifikuojamas ir tapti pažinimo objektu.

Tuo jis skiriasi nuo **DIFFERENIA**, kuri nusako patį skirtėjimo, kitimo ir naujo skirtumo formavimosi procesą. Kitaip tariant, **DIFFERENIA** apibūdina vyksmą, o **DIFFERENTH** – šio vyksmo rezultatą.

Šis skirtumas leidžia aiškiau atskirti procesą nuo būsenos, dinamiką nuo stabilumo ir tapsmą nuo jau susiformavusios tikrovės.

Todėl **DIFFERENTH** filosofijoje tampa ne tik nauju terminu, bet ir konceptualių principu, leidžiančiu nuosekliai kalbėti apie skirtumo atsiradimą, jo stabilizaciją ir vietą žmogaus pažinime bei tikrovės supratime.

Šis apibrėžimas sudaro vieną iš pagrindinių **DIFFERENTOSOPHY** atraminių taškų, nuo kurio bus plėtojamos tolesnės šios knygos filosofinės idėjos.

3 skyrius. Filosofinė DIFFERENIA samprata

3.1 Tapimo procesas

Vienas seniausių filosofijos klausimų yra ne tik **kas yra**, bet ir **kaip tampa**. Pasaulis nėra sustingusi objektų visuma – jis nuolat kinta, formuojasi ir kuria naujas būsenas. Todėl filosofijai visuomet buvo svarbu suprasti ne tik būtį, bet ir tapsmą.

DIFFERENTOSOPHY šį nuolatinį tapsmą apibūdina terminu **DIFFERENIA**. Šiuo terminu nusakomas ne konkretus objektas ar būseną, bet pats skirtėjimo procesas – nuolatinis naujų skirtumų atsiradimas, jų raida ir transformacija.

Šiame kontekste pasaulis suvokiamas ne kaip baigtinis darinys, o kaip nenutrūkstantis vyksmas, kuriame kiekviena nauja būseną tampa prielaida kitai. Tapsmas nėra atsitiktinis tikrovės bruožas – jis yra viena iš esminių jos savybių.

Todėl **DIFFERENIA** filosofijoje reiškia nuolatinį tikrovės tapimą kitokia.

3.2 Pokyčio dinamika

Kiekvienas pokytis atveria naują skirtumą. Tačiau pokytis nėra vien mechaninis perėjimas iš vienos būsenos į kitą. Jis apima kryptį, santykį, sąveiką ir naujų galimybių atsiradimą.

Filosofiniu požiūriu dinamika reiškia ne vien judėjimą erdvėje ar laike. Ji apima visus procesus, kuriuose formuojasi naujos struktūros, nauji ryšiai ir naujos prasmės.

Todėl **DIFFERENIA** nėra vien fizinis kitimas. Ji gali pasireikšti mąstyme, kultūroje, moksle, kalboje, visuomenėje ar žmogaus vidiniame gyvenime. Visur, kur atsiranda naujas skirtumas, vyksta **DIFFERENIA**.

Šitaip pokytis tampa universalia skirtumo raiškos forma.

3.3 Stabilizacija į DIFFERENTH

Ne kiekvienas pokytis išlieka. Daugelis procesų yra trumpalaikiai, pereinamieji arba išnyksta nepalikdami ilgalaikės struktūros.

Tačiau kai skirtėjimo procesas pasiekia pakankamą stabilumą, susiformuoja tai, ką **DIFFERENTH** sistemoje vadiname **DIFFERENTH**.

Todėl filosofiniu požiūriu galima teigti:

DIFFERENIA apibūdina tapsmą, o **DIFFERENTH** – stabilizuotą tapsmo rezultatą.

Tai nėra dvi atskiros tikrovės. Tai du to paties proceso aspektai. Vienas nusako judėjimą, kitas – santykinį stabilumą. Vienas kalba apie formavimąsi, kitas – apie susiformavimą.

Ši skirtis leidžia tiksliau aprašyti nuolatinę tikrovės kaitą neprarandant galimybės kalbėti apie santykinai pastovias struktūras.

3.4 Galimybė ir aktualumas

Filosofijoje dažnai skiriama tai, kas gali būti, ir tai, kas jau yra. Ši skirtis leidžia kalbėti apie potencialą ir jo įgyvendinimą.

DIFFERENTOSOPHY šį santykį aiškina per **DIFFERENIA** sampratą.

Kol skirtumas dar tik formuojasi, jis priklauso galimybės sričiai. Jis dar nėra stabilus, tačiau jau egzistuoja kaip potenciali kryptis. Vykstant **DIFFERENIA** procesui ši galimybė palaipsniui įgyja konkrečią formą ir gali tapti aktualia tikrovės dalimi.

Tokiu būdu galimybė ir aktualumas nėra visiškai atskiri pasauliai. Juos jungia nuolatinis skirtumo formavimosi procesas.

Todėl **DIFFERENIA** tampa filosofiniu tiltu tarp to, kas dar tik gali būti, ir to, kas jau yra.

3.5 Nuolatinis pasaulio kūrimasis

Jeigu tikrovė nuolat kinta, tuomet pasaulis negali būti suvokiamas kaip kartą ir visiems laikams baigtas darinys. Kiekvieną akimirką formuojasi nauji skirtumai, nauji santykiai ir naujos galimybės.

Šiame kontekste kūrimasis nėra suprantamas vien kaip istorinis įvykis praeityje. Jis yra nenutrūkstantis procesas, vykstantis kiekviename pokytyje, kiekviename pažinimo akte ir kiekvienoje naujai atsirandančioje struktūroje.

Todėl pasaulis gali būti suvokiamas kaip nuolatinės **DIFFERENIA** raiškos visuma – procesas, kuriame skirtumai gimsta, sąveikauja, stabilizuojasi ir sudaro vis sudėtingesnes tikrovės formas.

Ši filosofinė perspektyva kviečia į pasaulį žvelgti ne kaip į užbaigtą objektų rinkinį, bet kaip į nuolat besikuriančią tikrovę. Tokiu požiūriu kiekvienas naujas skirtumas tampa ne tik pokyčio ženklu, bet ir nauja galimybe atsirasti gilesniam supratimui.

Būtent todėl **DIFFERENIA** šioje knygoje suprantama kaip universali tapsmo samprata, o **DIFFERENTH** – kaip jos stabilizuota išraiška. Kartu jos sudaro vieną iš pagrindinių **DIFFERENTOSOPHY** filosofinių pamatų.

II DALIS

Skirtumas ir tikrovė

Pirmojoje šios knygos dalyje buvo nagrinėjami filosofiniai Skirtumo pagrindai – kodėl Skirtumas gali būti laikomas viena universaliausių filosofinių kategorijų ir kaip jis susijęs su pažinimu, tapatybe bei tapsmu. Tačiau vien filosofinės analizės nepakanka. Natūraliai kyla dar gilesnis klausimas – **kokią vaidmenį Skirtumas atlieka pačios tikrovės supratime?**

Nuo seniausių laikų filosofai siekė paaiškinti, kodėl apskritai egzistuoja pasaulis. Kas yra būtis? Kodėl yra kažkas, o ne niekas? Ar tikrovė yra statiška substancija, ar nuolat besivystantis procesas? Šie klausimai išlieka vieni svarbiausių metafizikos ir ontologijos problemų.

DIFFERENTOSOPHY į šiuos klausimus nepretenduoja pateikti galutinių atsakymų. Vietoje to ji siūlo filosofinę perspektyvą, kurioje tikrovė nagrinėjama per Skirtumo principą. Jeigu kiekvienas pažinimas prasideda nuo skirtumo atpažinimo, galima klausti, ar pats pasaulis taip pat negali būti suprantamas kaip skirtumų atsiradimo, sąveikos ir stabilizacijos visuma.

Šioje knygos dalyje remiamasi **DIFFERENTOLOGY** suformuluotomis ontologinėmis idėjomis, tačiau jų tikslas čia nėra išsamiai kartoti. Ontologinės prielaidos tampa filosofinio apmąstymo pagrindu, leidžiančiu svarstyti platesnius klausimus apie būties prasmę, tikrovės kilmę ir pasaulio vientisumą.

Bus nagrinėjama hipotetinė prielaida, kad būtis gali būti suprantama ne kaip pirminė duotybė, bet kaip stabilizuotų skirtumų visuma. Tokiu požiūriu pasaulis nėra suvokiamas kaip užbaigta objektų kolekcija. Jis atsiskleidžia kaip nuolatinis procesas, kuriame formuojasi nauji skirtumai, ryšiai, struktūros ir prasmės.

Ši perspektyva natūraliai atveda prie **HORIZONTH** hipotezės, kuri **DIFFERENTH** sistemoje žymi filosofinę ribą tarp to, kas dar nėra išreikšta, ir to, kas jau tampa atpažįstama tikrove. Ši riba nėra suprantama kaip fizinis objektas ar empirinis faktas. Ji yra konceptualus modelis, padedantis mąstyti apie patį skirtumo atsiradimą ir jo vaidmenį tikrovės formavimesi.

Antrojoje šios knygos dalyje taip pat bus nagrinėjami **NODIFFERENTH** ir **DIFFERENTH** santykiai bei filosofinė principo „**It from Δ**“ interpretacija. Šis principas nereiškia, kad skirtumas jau yra galutinai įrodytas kaip visos tikrovės pagrindas. Jis išreiškia filosofinę hipotezę, jog Skirtumas gali būti universali aiškinamoji perspektyva, leidžianti naujai pažvelgti į būties, pasaulio ir žmogaus vietos jame klausimus.

Todėl ši knygos dalis kviečia skaitytoją ne priimti paruoštas išvadas, bet kartu tyrinėti galimybes, kad tikrovė gali būti suprantama kaip nuolat besiformuojanti Skirtumo raiška. Būtent ši tyrimo kryptis tampa vienu svarbiausių **DIFFERENTOSOPHY** filosofinio projekto etapų.

4 skyrius. Būtis kaip Skirtumo pasekmė

4.1 Ontologinės prielaidos

Visais laikais ontologija siekė atsakyti į vieną iš fundamentaliausių filosofijos klausimų – kas yra būtis ir kokios yra jos egzistavimo sąlygos. Skirtingos filosofinės tradicijos siūlė skirtingus atsakymus: vienos pirmine laikė materiją, kitos – idėjas, dvasią, protą, energiją ar informaciją.

DIFFERENTOSOPHY remiasi **DIFFERENTOLOGY** suformuluota ontologine hipoteze, tačiau jos tikslas nėra dar kartą kurti ontologinę sistemą. Filosofiniu požiūriu svarbiau suprasti, kokias pasekmes turi prielaida, kad Skirtumas gali būti fundamentalesnis už daugelį kitų aiškinamųjų sąvokų.

Jeigu ši prielaida būtų vaisinga, tuomet būtis galėtų būti suvokiama ne kaip pirminė duotybė, o kaip stabilizuotų skirtumų visuma. Tokia perspektyva nekeičia tradicinių ontologinių klausimų, tačiau pasiūlo naują jų interpretavimo kryptį.

4.2 Kodėl egzistuoja kažkas?

Klausimas „**Kodėl egzistuoja kažkas, o ne niekas?**“ laikomas vienu giliausių filosofijos istorijoje. Į jį atsakymo ieškojo daugelis mąstytojų – nuo Antikos filosofų iki šiuolaikinės metafizikos.

Šioje knygoje nesiekama pateikti galutinio atsakymo. Vietoj to siūloma filosofinė hipotezė.

Jeigu absoliutus skirtumo nebuvimas reikštų visišką neatskiriamumą, tuomet apie jį negalėtų būti pasakyta nieko. Nebūtų nei savybių, nei santykių, nei identifikacijos galimybės. Tik atsiradus bent minimaliam skirtumui tampa įmanoma kalbėti apie atskyrimą, struktūrą ir galų gale – apie būtį.

Todėl galima svarstyti, kad ne pati būtis paaiškina skirtumą, o skirtumo atsiradimas leidžia kalbėti apie būties pasirodymą.

Tai nėra įrodymas. Tai filosofinis mąstymo modelis, kviečiantis iš naujo pažvelgti į vieną seniausių metafizikos klausimų.

4.3 HORIZONTH hipotezė

HORIZONTH yra viena iš centrinių **DIFFERENTH** sistemos filosofinių hipotezių.

Ji nusako konceptualią ribą tarp to, kas dar nėra atskiriama, ir to, kas tampa atpažįstamu skirtumu. Ši riba nėra fizinė vieta, kosmologinis horizontas ar matematinis objektas. Ji reiškia filosofinį perėjimą nuo visiško neapibrėžtumo prie pirmojo atskiriamumo.

Šioje perspektyvoje **HORIZONTH** tampa ne pasaulio dalimi, bet mąstymo priemone, leidžiančia svarstyti, kaip galėtų būti suprantamas pirmasis Skirtumo pasireiškimas.

Kadangi ši hipotezė kalba apie galimas tikrovės pradines sąlygas, ji neišvengiamai peržengia tiesioginio empirinio patikrinimo ribas. Todėl ji pateikiama kaip filosofinė interpretacija, o ne kaip moksliskai patvirtintas teiginys.

4.4 NODIFFERENTH ir DIFFERENTH

Visoje **DIFFERENTH** sistemoje vartojamos dvi tarpusavyje susijusios sąvokos – **NODIFFERENTH** ir **DIFFERENTH**.

NODIFFERENTH žymi konceptualią būseną, kurioje dar nėra jokio atpažįstamo skirtumo. Filosofinė prasme tai nėra objektas, substancija ar konkreti tikrovės būseną. Tai ribinė sąvoka, leidžianti apmąstyti visiško neatskiriamumo galimybę.

DIFFERENTH, priešingai, reiškia stabilizuotą skirtumą – tokį skirtumo pasireiškimą, kuris jau gali būti identifikuojamas, suvokiamas ir tapti pažinimo objektu.

Šių dviejų sąvokų santykis nėra suprantamas kaip dviejų atskirų pasaulių priešprieša. Tai filosofinis modelis, padedantis aprašyti perėjimą nuo neatskiriamumo prie atskiriamumo, nuo potencialumo prie identifikacijos ir nuo neapibrėžtumo prie prasmingos tikrovės.

4.5 „It from Δ “

Fizikas Johnas Archibaldas Wheeleris pasiūlė garsiąją idėją „**It from Bit**“, kuria siekė parodyti, kad fizinė tikrovė gali būti glaudžiai susijusi su informacija.

DIFFERENTOSOPHY šią mintį interpretuoja kita kryptimi ir pasiūlo filosofinį principą:

It from Δ

Ši formulė reiškia ne tai, kad visa tikrovė jau įrodyta kylanti iš skirtumo. Ji išreiškia filosofinę hipotezę, kad būtent skirtumas gali būti universalesnė aiškinamoji kategorija, iš kurios tampa suprantamos informacija, struktūra, santykiai ir galiausiai pati būtis.

Šio principo simbolis Δ pasirinktas ne vien kaip matematinis pokyčio ženklas. Jis simbolizuoja kiekvieną atskiriamumą, kiekvieną naują santykį ir kiekvieną naujai atsirandančią galimybę pažinti.

Todėl „It from Δ “ tampa ne tik trumpu šūkiu, bet ir visos **DIFFERENTOSOPHY** filosofinės krypties apibendrinimu. Jis kviečia pasaulį aiškinti ne vien per objektus ar substancijas, bet per patį Skirtumo principą, kuris gali būti viena universaliausių žmogaus mąstymo ir tikrovės interpretavimo perspektyvų.

5 skyrius. Laikas, erdvė ir pokytis

5.1 Laiko prasmė

Laikas yra viena paslaptingiausių filosofijos sąvokų. Nors kiekvienas žmogus kasdien patiria laiko tėkmę, iki šiol nėra vieningo atsakymo, kas iš tikrųjų yra laikas. Ar jis egzistuoja nepriklausomai nuo mūsų? Ar tai tik būdas aprašyti pokyčius? O gal laikas yra viena iš fundamentalių tikrovės savybių?

DIFFERENTOSOPHY laiko nesupranta kaip izoliuotos substancijos ar savarankiško objekto. Filosofiniu požiūriu laikas įgyja prasmę tik tada, kai tampa įmanoma atpažinti skirtumą tarp būsenų.

Jeigu niekas nesikeistų, neliktų jokio pagrindo kalbėti apie „anksčiau“ ir „vėliau“. Todėl laikas gali būti suvokiamas kaip skirtumų seka, leidžianti patirti tikrovės kaitą.

Ši perspektyva neneigia fizikos teorijų apie laiką. Ji tik pabrėžia, kad žmogaus filosofinis laiko supratimas neatsiejamas nuo pokyčio ir skirtumo patirties.

5.2 Erdvė kaip skirtumų struktūra

Erdvė dažniausiai suvokiama kaip vieta, kurioje egzistuoja daiktai ir vyksta įvykiai. Tačiau filosofijoje galima klausti dar giliau – kas suteikia erdvei struktūrą ir leidžia joje orientuotis?

Jeigu nebūtų skirtumų, nebūtų įmanoma atskirti vienos vietos nuo kitos. Nebūtų krypties, atstumo ar padėties sąvokų. Visiškai vienalytėje ir neatskiriamoje tikrovėje pati erdvės samprata prarastų prasmę.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** siūlo erdvę suvokti kaip skirtumų struktūrą – kaip santykių sistemą, kurioje kiekviena padėtis tampa apibrėžiama kitų padėčių atžvilgiu.

Ši filosofinė interpretacija dera su mintimi, kad erdvė nėra vien pasyvus fonas, bet prasminga struktūra, atsiskleidžianti per skirtumus ir jų tarpusavio ryšius.

5.3 Judėjimas

Judėjimas nuo Antikos laikų buvo laikomas vienu pagrindinių tikrovės požymių. Filosofai diskutavo, ar judėjimas yra tik daiktų savybė, ar pats tikrovės pagrindas.

Žvelgiant iš **DIFFERENTOSOPHY** perspektyvos, judėjimas tampa skirtumo raiškos forma. Judėti reiškia pereiti iš vienos būsenos į kitą, iš vienos padėties į kitą arba iš vieno santykio į kitą.

Tačiau svarbiausia yra ne pats judėjimas, o tai, kad jis sukuria naują skirtumą. Būtent todėl judėjimas tampa pažinimas.

Jeigu jokio skirtumo neatsirastų, nebūtų įmanoma nustatyti, ar apskritai kas nors juda.

Todėl judėjimas gali būti suprantamas kaip nuolatinis **DIFFERENIA** proceso pasireiškimas.

5.4 Priežastingumas

Priežastingumo klausimas visais laikais buvo vienas svarbiausių filosofijoje. Kodėl vieni įvykiai seka kitus? Ar egzistuoja būtinas ryšys tarp priežasties ir pasekmės, ar tai tik žmogaus mąstymo modelis?

DIFFERENTOSOPHY siūlo į priežastingumą pažvelgti kaip į nuoseklų skirtumų kitimą.

Kai viena būsena sudaro sąlygas atsirasti kitai būsenai, tarp jų susiformuoja skirtumų seka, kurią žmogus suvokia kaip priežastinį ryšį. Todėl priežastingumas nėra vien izoliuotų įvykių grandinė. Jis gali būti suprantamas kaip nuoseklus skirtumų transformacijos procesas.

Tokiu požiūriu priežastys ir pasekmės tampa ne tik įvykių seka, bet ir nuolat besikeičiančių santykių sistema.

5.5 Procesinė tikrovė

Jeigu pasaulis nuolat kinta, tuomet tikrovė negali būti visiškai statiška. Kiekviena akimirka atneša naujus skirtumus, naujus ryšius ir naujas galimybes.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** siūlo tikrovę suvokti kaip procesą, o ne kaip užbaigtą objektų visumą. Objektai, struktūros ir sistemos nėra paneigiami, tačiau jie suprantami kaip santykinai stabilios būsenos nuolat vykstančiame **DIFFERENIA** procese.

Tokioje filosofinėje perspektyvoje pasaulis nėra baigtinis rezultatas. Jis yra nuolatinis tapsmas, kuriame kiekvienas naujas skirtumas prisideda prie vis sudėtingesnių struktūrų formavimosi.

Procesinė tikrovė nereiškia chaoso ar atsitiktinumo. Priešingai, ji pabrėžia, kad tvarka ir stabilumas gimsta iš nuolatinių pokyčių. **DIFFERENIA** kuria naujas galimybes, o **DIFFERENTH** suteikia joms santykinį pastovumą.

Todėl laikas, erdvė, judėjimas ir priežastingumas šioje knygoje nėra nagrinėjami kaip izoliuotos filosofinės kategorijos. Jie suvokiami kaip tarpusavyje susijusios Skirtumo raiškos formos, leidžiančios žmogui suprasti nuolat besikuriančią tikrovę.

6 skyrius. Tvarka ir chaosas

6.1 Tvarkos kilmė

Vienas iš svarbiausių filosofijos ir mokslo klausimų yra tai, kaip atsiranda tvarka. Kodėl Visatoje egzistuoja stabilios struktūros, gamtos dėsniai, gyvybė ir sąmonė, o ne visiškas atsitiktinumas?

Tradicinėje filosofijoje tvarka dažnai aiškinama kaip pirminis pasaulio principas arba kaip gamtos dėsnių pasekmė. **DIFFERENTOSOPHY** siūlo papildomą filosofinę perspektyvą – tvarka gali būti suprantama kaip nuosekliai stabilizuotų skirtumų visuma.

Kai skirtumai įgyja pastovius tarpusavio ryšius, atsiranda struktūra. Kai šios struktūros išlieka laike, jos tampa tvarka. Todėl tvarka nėra priešinga pokyčiui – ji yra santykinai stabili nuolatinio pokyčio išraiška.

Šiuo požiūriu tvarka nėra statiška. Ji nuolat palaikoma ir atnaujinama vykstant **DIFFERENIA** procesams.

6.2 Chaoso vaidmuo

Chaosas dažnai suprantamas kaip tvarkos nebuvimas. Tačiau filosofiniu požiūriu toks supratimas yra pernelyg supaprastintas.

Chaosas gali būti suvokiamas kaip būseną, kurioje skirtumai dar nėra susiformavę į pakankamai stabilias struktūras arba kurioje įprasti ryšiai nuolat kinta. Tai nereiškia, kad

chaosas neturi jokio vidinio dėsningumo. Šiuolaikinis mokslas ne kartą parodė, kad net labai sudėtingose sistemose gali egzistuoti paslėpti dėsningumai.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu chaosas nėra tvarkos priešingybė. Jis yra kūrybinė galimybių erdvė, kurioje gali atsirasti nauji skirtumai, nauji santykiai ir naujos struktūros.

Todėl chaosas tampa ne tik neapibrėžtumo simboliu, bet ir svarbia tikrovės kūrybinio potencialo dalimi.

6.3 Emergentinės struktūros

Vienas įdomiausių sudėtingų sistemų bruožų yra emergencija – reiškinys, kai iš daugybės paprastų sąveikų atsiranda naujos savybės, kurių negalima visiškai paaiškinti vien atskiromis sistemos dalimis.

Gamtoje tokių pavyzdžių gausu – nuo snaigių simetrijos ir paukščių pulkų iki gyvybės atsiradimo ar žmogaus sąmonės.

DIFFERENTOSOPHY šį reiškinį aiškina kaip naują skirtumų organizacijos lygmenį. Kai skirtumai sąveikauja pakankamai sudėtingai, gali susiformuoti naujos struktūros, kurių savybės pranoksta pavienių elementų galimybes.

Tokiu būdu emergencija tampa natūraliu **DIFFERENTIA** proceso rezultatu, vedančiu į naujas **DIFFERENTH** formas.

6.4 Saviorganizacija

Gamtoje galima stebėti daugybę sistemų, kurios be išorinio valdymo pačios formuoja tvarkingas struktūras. Šis reiškinys vadinamas saviorganizacija.

Filosofiniu požiūriu saviorganizacija rodo, kad tvarka nebūtinai turi būti primesta iš išorės. Ji gali atsirasti dėl pačių sistemos elementų tarpusavio sąveikos.

DIFFERENTOSOPHY saviorganizaciją interpretuoja kaip procesą, kuriame skirtumai spontaniškai formuoja vis stabilesnius ryšius. Kiekvienas naujas ryšys tampa pagrindu dar sudėtingesnių struktūrų atsiradimui.

Tokiu požiūriu pasaulio raida gali būti suvokiama kaip nuolatinis skirtumų organizavimosi procesas, kuriame tvarka kyla ne nepaisant pokyčių, o būtent dėl jų.

6.5 Harmonija tarp skirtumų

Harmonija dažnai suprantama kaip visiškas vienodumas arba konfliktų nebuvimas. Tačiau toks aiškinimas neatskleidžia tikrosios harmonijos prigimties.

Muzikoje harmonija gimsta ne todėl, kad visi garsai yra vienodi, bet todėl, kad skirtingi garsai dera tarpusavyje. Panašiai ir gamtoje pusiausvyra atsiranda ne panaikinant skirtumus, o suderinant jų tarpusavio santykius.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu harmonija yra prasmingai organizuotų skirtumų vienovė. Ji nereikia skirtumų išnykimo. Priešingai – harmonija tampa įmanoma tik todėl, kad skirtumai egzistuoja ir vienas kitą papildo.

Todėl tikroji pasaulio vienybė nėra vienodumas. Ji yra gebėjimas išlaikyti įvairovę neprarandant vidinės darnos.

Šiuo požiūriu tvarka ir chaosas nėra absoliutūs priešingumai. Jie yra dvi tarpusavyje susijusios tikrovės būsenos, tarp kurių nuolat vyksta **DIFFERENIA** procesai. Chaosas atveria naujų skirtumų galimybes, tvarka jas stabilizuoja, o harmonija leidžia šioms struktūroms veikti kaip prasmingai susietai visumai.

Tokia filosofinė perspektyva kviečia pasaulį suvokti ne kaip kovą tarp tvarkos ir chaoso, bet kaip nuolatinį kūrybinį dialogą, kuriame Skirtumas tampa pagrindine tikrovės organizavimosi sąlyga.

III DALIS

Skirtumas ir žmogus

Pirmosiose dviejose šios knygos dalyse Skirtumas buvo nagrinėjamas kaip universali filosofinė kategorija ir kaip viena iš galimų tikrovės aiškinimo perspektyvų. Tačiau filosofija neapsiriboja vien pasaulio aiškinimu. Ji taip pat siekia suprasti patį žmogų – būtybę, kuri klausia, pažįsta, abejoja, kuria ir ieško savo vietos tikrovėje.

Žmogus nėra tik pasyvus pasaulio stebėtojas. Jis nuolat interpretuoja aplinką, atpažįsta panašumus ir skirtumus, suteikia reiškiniams pavadinimus, kuria sąvokas ir formuoja prasmes. Kiekvienas pažinimo aktas prasideda nuo gebėjimo atskirti, o kiekvienas supratimas gimsta iš šio pirminio atskyrimo.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** kelia filosofinę prielaidą, kad Skirtumas yra ne tik tikrovės, bet ir žmogaus sąmonės supratimo raktas. Jeigu sąmonė nuolat atpažįsta, lygina ir

interpretuoja skirtumus, galima klausti, ar pats sąmoningumas nėra neatsiejamas nuo šio proceso.

Šioje knygos dalyje sąmonė nebus aiškinama vien biologiniu, neurologiniu ar psichologiniu požiūriu. Šios disciplinos suteikia nepaprastai svarbių žinių apie žmogaus smegenų veiklą ir pažinimo mechanizmus. Tačiau filosofijos uždavinys yra platesnis – svarstyti, kokia yra sąmonės prasmė ir kokios sąlygos apskritai leidžia atsirasti patyrimui.

Remiantis **DIFFERENTH** sistemos idėjomis, bus nagrinėjama hipotetinė perspektyva, kad sąmonę galima suprasti kaip **suvoktą Skirtumą**. Ši formuluotė nereiškia, jog sąmonė yra redukuojama vien į skirtumą. Ji išreiškia mintį, kad be gebėjimo atpažinti skirtumus nebūtų įmanoma nei suvokti pasaulio, nei formuoti tapatybės, nei kaupti patirties.

Toliau bus aptariama, kaip Skirtumas susijęs su identifikacija, patirtimi, atmintimi ir savasties formavimusi. Bus siekiama parodyti, kad žmogaus „Aš“ gali būti suvokiamas ne kaip izoliuota ir nekintanti esmė, bet kaip dinamiška ir santykinai stabili daugybės tarpusavyje susijusių skirtumų vienovė.

Šios dalies tikslas nėra pateikti galutinę sąmonės teoriją. Ji kviečia pažvelgti į žmogų per filosofinę Skirtumo prizmę ir apsvastyti galimybę, kad vienas iš esminių žmogaus sąmoningumo bruožų yra gebėjimas ne tik pastebėti pasaulio skirtumus, bet ir suvokti save kaip jų dalį. Tokiu būdu **DIFFERENTOSOPHY** siekia sujungti tikrovės filosofiją su žmogaus filosofija, parodydama, kad Skirtumas gali būti ne tik pasaulio, bet ir mūsų pačių supratimo pagrindas.

7 skyrius. Sąmonė kaip suvoktas Skirtumas

7.1 Skirtumo suvokimas

Žmogaus pažinimas prasideda ne nuo sudėtingų teorijų ar abstrakčių sąvokų, bet nuo gebėjimo pastebėti skirtumus. Dar prieš išmokdamas kalbėti, vaikas geba atskirti šviesą nuo tamsos, garsą nuo tylos, artimą žmogų nuo nepažįstamojo. Šis gebėjimas tampa pirmuoju žingsniu į pasaulio pažinimą.

Filosofiniu požiūriu suvokimas nėra vien pasyvus išorinių dirgiklių priėmimas. Jis yra aktyvus tikrovės struktūravimo procesas, kuriame sąmonė nuolat atskiria, lygina, jungia ir interpretuoja tai, ką patiria.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** kelia hipotezę, kad kiekvienas suvokimo aktas prasideda nuo skirtumo atpažinimo. Tik pastebėjus skirtumą tampa įmanoma identifikuoti objektą, reiškinį ar įvykį ir suteikti jam prasmę.

Šia prasme suvokimas tampa pirmuoju žmogaus dialogu su tikrove.

7.2 Sąmonė ir identifikacija

Vien pastebėti skirtumą nepakanka. Sąmonė taip pat turi gebėti atsakyti į klausimą – **kas yra tai, ką suvokių?**

Šis procesas vadinamas identifikacija. Atpažindama pasikartojančius požymius, sąmonė formuoja sąvokas, kategorijas ir prasmes. Ji leidžia žmogui atskirti medį nuo akmens, draugą nuo nepažįstamojo, tiesą nuo klaidos.

Identifikacija tampa įmanoma todėl, kad sąmonė vienu metu geba pastebėti ir panašumus, ir skirtumus. Panašumai leidžia apibendrinti, o skirtumai – išskirti.

Todėl identifikacija gali būti suprantama kaip nuolatinė pusiausvyra tarp tapatybės ir skirtumo.

Šioje perspektyvoje sąmonė nėra vien informacijos kaupimo sistema. Ji yra aktyvus prasmų kūrėjas, nuolat organizuojantis skirtumus į suprantamą pasaulio vaizdą.

7.3 Patirtis

Žmogaus gyvenimą sudaro nesuskaičiuojama daugybė patirčių. Kiekviena jų palieka pėdsaką ir keičia mūsų supratimą apie save bei pasaulį.

Filosofiniu požiūriu patirtis nėra vien įvykių seka. Ji atsiranda tada, kai sąmonė suvokia pokytį ir suteikia jam prasmę. Du žmonės gali išgyventi tą patį įvykį, tačiau jų patirtys bus skirtingos, nes jos priklauso nuo to, kaip kiekvienas interpretuoja pastebėtus skirtumus.

Todėl patirtis gali būti suprantama kaip prasmingai suvoktų skirtumų visuma.

Kiekviena nauja patirtis papildo ankstesnę, pakeičia mūsų supratimą ir tampa nauju žingsniu nuolatiniam žmogaus tapsme.

7.4 Atmintis

Atmintis leidžia žmogui išsaugoti praeities patirtis ir susieti jas su dabartimi. Be atminties kiekviena akimirka būtų visiškai izoliuota nuo ankstesnių išgyvenimų.

Tačiau atmintis nėra vien pasyvus informacijos archyvas. Ji nuolat atrenka, pertvarko ir interpretuoja tai, kas buvo patirta. Prisiminimai įgauna prasmę tik santykyje su dabartiniu žmogaus supratimu.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu atmintis gali būti suprantama kaip stabilizuotų skirtumų išsaugojimas. Ji leidžia išlaikyti tai, kas pasirodė reikšminga, ir panaudoti šį sukauptą supratimą naujose situacijose.

Todėl atmintis tampa jungtimi tarp praeities, dabarties ir ateities, palaikančia žmogaus tapatumo tęstinumą.

7.5 Aš kaip skirtumų vienovė

Vienas sudėtingiausių filosofijos klausimų yra savasties klausimas. Kas yra žmogaus „Aš“? Ar tai nekintanti esmė, ar nuolat besikeičiantis procesas?

DIFFERENTOSOPHY nesiūlo vienareikšmio atsakymo. Ji kviečia pažvelgti į savastį kaip į dinamišką daugybės skirtumų vienovę.

Žmogaus tapatybę formuoja kūnas, atmintis, kalba, santykiai, vertybės, patirtys, sprendimai ir nuolatinis mokymasis. Kiekvienas iš šių elementų keičiasi, tačiau kartu išlaikomas tam tikras tęstinumas, leidžiantis žmogui atpažinti save kaip tą patį asmenį.

Šiuo požiūriu „Aš“ nėra nei visiškai nekintantis, nei visiškai atsitiktinis. Jis yra nuolat besiformuojanti ir santykinai stabili skirtumų sistema, kuri išlaiko savo vientisumą nepaisydama nuolatinio kitimo.

Todėl žmogaus tapatybė gali būti suprantama kaip nuolatinė **DIFFERENTIA** ir **DIFFERENTH** sąveika. Naujos patirtys, naujos įžvalgos ir nauji santykiai nuolat keičia žmogų, tačiau kartu formuoja vis brandesnę ir gilesnę jo savastį.

Ši filosofinė perspektyva leidžia sąmonę suvokti ne kaip statiską objektą, bet kaip gyvą procesą, kuriame Skirtumas tampa viena iš pagrindinių pažinimo, tapatybės ir žmogaus asmenybės formavimosi sąlygų.

8 skyrius. Žinojimas ir tiesa

8.1 Pažinimo ribos

Žmogaus siekis pažinti pasaulį lydi visą civilizacijos istoriją. Mokslas, filosofija ir menas yra skirtingi šio siekio keliai, tačiau nė vienas jų negali teigti pasiekęs absoliutų ir galutinį pažinimą.

Kiekvienas pažinimas vyksta tam tikrose ribose – mūsų jutimų, kalbos, mąstymo, metodų ir turimų žinių ribose. Kiekvienas naujas atradimas išplečia supratimą, bet kartu atskleidžia dar daugiau neatsakytų klausimų.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu pažinimo ribos nėra vien kliūtis. Jos pačios tampa naujų skirtumų šaltiniu. Ten, kur susiduriame su nežinomybe, atsiranda galimybė naujam klausimui, naujai hipotezei ir naujam supratimui.

Todėl pažinimas yra ne baigtinis tikslas, o nuolatinis procesas, kuriame kiekviena atsakyta problema atveria naujus tyrinėjimo horizontus.

8.2 Tiesa kaip stabilizuotas skirtumas

Kas yra tiesa? Šis klausimas filosofijoje keliamas jau daugiau kaip du tūkstančius metų. Vieni tiesą siejo su tikrovės atitikimu, kiti – su loginio nuoseklumo ar praktinio veiksmingumo kriterijais.

DIFFERENTOSOPHY nepaneigia šių tiesos sampratų. Ji siūlo papildomą filosofinę interpretaciją.

Jeigu pažinimas prasideda nuo skirtumo atpažinimo, tuomet tiesa gali būti suprantama kaip toks skirtumas, kuris pakankamai stabiliai išlaiko savo reikšmę skirtinguose stebėjimuose, argumentuose ir patirtyse.

Šiame kontekste tiesa nėra atsitiktinė nuomonė. Ji yra santykinai stabilus žmogaus ir tikrovės santykis, leidžiantis patikimai orientotis pasaulyje.

Todėl galima sakyti, kad tiesa yra ne sustingusi formulė, o stabilizuotas supratimas, kuris išlieka tol, kol nėra pagrįstai paneigtas ar papildytas naujais argumentais.

8.3 Kalba

Kalba yra viena svarbiausių žmogaus pažinimo priemonių. Ji leidžia ne tik perduoti informaciją, bet ir formuoti pačias sąvokas, kuriomis mąstome.

Tačiau kalba nėra pati tikrovė. Ji yra simbolinė sistema, kuria žmogus mėgina aprašyti savo suvokiamus skirtumus.

Kiekvienas žodis išskiria tam tikrą reiškinį iš kitų reiškinų. Pavadinimas leidžia atskirti, identifikuoti ir susieti patirtį su kitais žmonėmis.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** kalbą supranta kaip organizuotą skirtumų sistemą. Kuo tiksliau kalba geba išreikšti skirtumus, tuo tiksliau ji gali perteikti žmogaus supratimą apie pasaulį.

Ši perspektyva primena, kad filosofija turi rūpintis ne tik idėjomis, bet ir sąvokų tikslumu.

8.4 Loginės struktūros

Logika suteikia žmogaus mąstymui nuoseklumą. Ji padeda atskirti pagrįstus argumentus nuo prieštaringų samprotavimų ir sudaro racionalaus dialogo pagrindą.

Filosofiniu požiūriu loginės struktūros remiasi gebėjimu atskirti teiginius, jų tarpusavio ryšius ir iš jų kylančias išvadas.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu logika gali būti suprantama kaip formalizuota skirtumų organizavimo sistema. Ji nustato, kokie skirtumai yra prasmingi, kokie santykiai tarp jų galimi ir kokios išvados gali būti daromos.

Todėl logika nėra vien techninis mąstymo instrumentas. Ji tampa viena iš universaliausių žmogaus gebėjimo struktūruoti skirtumus išraiškų.

8.5 Išmintis

Žinios ir išmintis nėra tas pats. Žmogus gali sukaupti didžiulį kiekį informacijos, tačiau tai dar nereiškia, kad jis geba ją prasmingai panaudoti.

Išmintis atsiskleidžia tada, kai žmogus geba suprasti ne tik atskirus faktus, bet ir jų tarpusavio ryšius, pasekmes bei vietą platesniame tikrovės kontekste.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu išmintis yra gebėjimas atpažinti, kurie skirtumai yra esminiai, o kurie – tik antraeiliai. Ji leidžia nepasiklysti informacijos gausoje ir orientuotis pagal tai, kas turi ilgalaikę vertę.

Todėl išmintis nėra vien žinojimo viršūnė. Ji yra brandus santykis su tikrove, kuriame žmogus geba derinti pažinimą, patirtį, atsakomybę ir nuolatinį atvirumą naujam supratimui.

Šioje perspektyvoje žinojimas tampa nuolatinio skirtumų pažinimu, tiesa – stabilizuotu jų supratimu, kalba – jų perteikimo priemone, logika – jų organizavimo principu, o išmintis – gebėjimu visa tai prasmingai sujungti į vientisą žmogaus santykį su pasauliu.

9 skyrius. Vertybės ir prasmė

9.1 Gėris ir blogis

Gėrio ir blogio klausimas yra vienas seniausių ir svarbiausių filosofijoje. Skirtingos kultūros, religijos ir filosofinės mokyklos pateikė nevienodus atsakymus, tačiau visos jos siekė suprasti, kokiais principais žmogus turėtų vadovautis savo gyvenime.

DIFFERENTOSOPHY nesiekia sukurti naujos moralės sistemos ar pakeisti esamų etikos teorijų. Ji siūlo filosofinę perspektyvą, kurioje gėris ir blogis nagrinėjami per žmogaus santykį su skirtumais.

Gėris gali būti suprantamas kaip tai, kas padeda skirtumams darniai egzistuoti, kurti prasmingus santykius ir sudaryti sąlygas žmogaus bei visuomenės augimui. Blogis, priešingai, pasireiškia tada, kai griunama ši darna, paneigiamas kito unikalumas ar sąmoningai naikinamos prasmingos sąveikos.

Toks požiūris nepanaikina moralinio sudėtingumo, tačiau pabrėžia, kad etiniai sprendimai visuomet daromi santykyje su kitais žmonėmis ir pasauliu.

9.2 Laisvė

Laisvė dažnai suprantama kaip galimybė rinktis. Tačiau filosofijoje kyla gilesnis klausimas – ką iš tikrųjų reiškia būti laisvam?

Jeigu visi žmogaus veiksmai būtų visiškai nulemti, laisvė taptų iliuzija. Jeigu jie būtų visiškai atsitiktiniai, laisvė taip pat prarastų prasmę. Todėl laisvė atsiskleidžia ten, kur žmogus sąmoningai pasirenka tarp skirtingų galimybių.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu laisvė tampa prasminga todėl, kad egzistuoja skirtumai. Tik esant alternatyvoms atsiranda tikras pasirinkimas, o kartu ir atsakomybė už pasirinktą kryptį.

Šiame kontekste laisvė nėra vien išorinių apribojimų nebuvimas. Ji yra sąmoningas gebėjimas atpažinti galimybes, jas įvertinti ir priimti sprendimus, atitinkančius žmogaus vertybes.

9.3 Atsakomybė

Laisvė ir atsakomybė yra neatsiejamos. Kiekvienas pasirinkimas keičia ne tik patį žmogų, bet ir jo santykį su kitais žmonėmis bei pasauliu.

Filosofiniu požiūriu atsakomybė prasideda tada, kai žmogus suvokia savo veiksmų pasekmes. Ji reikalauja gebėjimo matyti platesnį kontekstą ir suprasti, kad kiekvienas sprendimas tampa naujo skirtumo pradžia.

DIFFERENTOSOPHY pabrėžia, kad atsakomybė nėra vien pareiga laikytis taisyklių. Ji yra sąmoningas dalyvavimas nuolat besiformuojančioje tikrovėje, kurioje mūsų sprendimai prisideda prie naujų santykių, galimybių ir pasekmių kūrimo.

Todėl atsakomybė tampa ne našta, o brandžios laisvės išraiška.

9.4 Kūryba

Kūryba yra vienas ryškiausių žmogaus gebėjimų peržengti tai, kas jau egzistuoja. Ji leidžia atsirasti naujoms idėjoms, meno kūriniams, mokslinėms teorijoms, technologijoms ir socialinėms formoms.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu kūryba yra naujų skirtumų atsiradimo procesas. Kurdamas žmogus ne tik jungia jau žinomus elementus, bet ir atranda naujus jų santykius, kurie anksčiau nebuvo suvokti.

Kūryba nėra vien vaizduotės rezultatas. Ji reikalauja pažinimo, patirties, drąsos ir atsakomybės. Kiekviena autentiška kūryba praturtina pasaulį nauja prasme ir išplečia žmogaus supratimo ribas.

Todėl kūryba gali būti laikoma viena kilniausių **DIFFERENTIA** raiškos formų – procesu, kuriame gimsta naujos **DIFFERENTH** formos.

9.5 Gyvenimo prasmė

Klausimas apie gyvenimo prasmę yra vienas asmeniškiausių ir kartu universaliausių filosofijoje. Nėra vieno atsakymo, kuris vienodai tiktų visiems žmonėms.

DIFFERENTOSOPHY taip pat nepateikia galutinio atsakymo. Ji siūlo mąstymo kryptį.

Jeigu žmogaus gyvenimas yra nuolatinis santykis su pasauliu, tuomet prasmė gali būti suprantama kaip gebėjimas kurti ir atpažinti prasmingus skirtumus. Prasmė atsiskleidžia ten,

kur žmogus myli, pažįsta, kuria, padeda kitam, ieško tiesos ir prisiima atsakomybę už savo gyvenimą.

Šioje perspektyvoje gyvenimo prasmė nėra iš anksto duota formulė. Ji nuolat formuojasi žmogaus sprendimuose, santykiuose ir kūryboje. Kiekvienas sąmoningas pasirinkimas prisideda prie asmeninės istorijos ir kartu tampa platesnės žmonijos istorijos dalimi.

Todėl gyvenimo prasmė nėra ieškoma vien už žmogaus ribų ar vien jo viduje. Ji gimsta gyvame dialoge tarp žmogaus ir tikrovės, tarp laisvės ir atsakomybės, tarp pažinimo ir kūrybos.

Šiuo požiūriu vertybės nėra atsitiktiniai kultūros susitarimai, o orientyrai, padedantys žmogui prasmingai gyventi nuolat besikeičiančiame pasaulyje. O Skirtumas tampa ne susiskaldymo priežastimi, bet galimybe augti, suprasti kitą, kurti bendrą gerį ir nuolat ieškoti gilesnės gyvenimo prasmės.

IV DALIS

Naujoji filosofinė paradigma

Ankstesnėse šios knygos dalyse buvo nuosekliai plėtojama mintis, kad **Skirtumas** gali būti suprantamas ne tik kaip viena iš daugelio filosofinių sąvokų, bet ir kaip universali perspektyva, padedanti naujai pažvelgti į tikrovę, pažinimą ir žmogų. Ši idėja buvo nagrinėjama ne kaip galutinė išvada, bet kaip filosofinė hipotezė, kviečianti permąstyti nusistovėjusius mąstymo modelius.

Šioje knygos dalyje žengiamas dar vienas žingsnis. Čia siekiama parodyti, kaip ši perspektyva gali būti išplėtotą į nuoseklią filosofinę sistemą, kurią šiame veikale vadiname **DIFFERENTOSOPHY**.

Svarbu pabrėžti, kad ši sistema nėra kuriama siekiant pakeisti klasikinę filosofiją ar paneigti jos reikšmę. Priešingai, ji remiasi ilga filosofinės minties tradicija ir siekia įsitraukti į dialogą su skirtingomis filosofijos kryptimis. Daugelis klausimų, nagrinėtų nuo Antikos iki šių dienų, išlieka aktualūs ir čia. Keičiasi ne patys klausimai, o siūlomas jų interpretavimo kampas.

DIFFERENTOSOPHY remiasi prielaida, kad Skirtumas gali būti laikomas viena iš pamatinių filosofinių kategorijų. Tokia prielaida leidžia nuosekliai svarstyti ne tik metafizinius klausimus apie tikrovę, bet ir epistemologinius klausimus apie pažinimą, aksiologinius klausimus apie vertybes bei antropologinius klausimus apie žmogų.

Ši perspektyva nesiekia redukuoti visų reiškinių į vieną principą. Ji veikiau siūlo bendrą konceptualų pagrindą, kuriame skirtingos filosofijos sritys gali būti nagrinėjamos kaip

tarpusavyje susijusios. Tokiu būdu metafizika, epistemologija, etika, antropologija ir kitos disciplinos tampa ne izoliuotomis tyrimų sritimis, bet skirtingomis to paties filosofinio tyrimo kryptimis.

Šioje dalyje bus aptarti pagrindiniai **DIFFERENTOSOPHY** sistemos elementai: jos filosofiniai principai, Skirtumo metafizika, epistemologija, aksiologija ir antropologija. Kiekviena iš šių sričių parodys, kaip Skirtumo perspektyva gali praturtinti tradicinius filosofinius klausimus ir pasiūlyti naujų interpretavimo galimybių.

Ar ši perspektyva ateityje taps savarankiška filosofine paradigma, parodys tolimesnės diskusijos, kritika ir moksliniai bei filosofiniai tyrimai. Šios knygos tikslas nėra paskelbti naują neginčijamą doktriną. Jos tikslas – pateikti nuoseklų filosofinį modelį, kuris galėtų tapti atviru dialogo objektu ir paskatintų naujus tyrimus apie Skirtumo vietą žmogaus mąstyme ir tikrovės supratime.

Būtent toks atvirumas kritiniam dialogui ir nuolatiniam idėjų tobulinimui yra viena svarbiausių **DIFFERENTOSOPHY** nuostatų. Filosofija gyva tol, kol ji išdrįsta kelti naujus klausimus, o kiekvienas naujas klausimas prasideda nuo gebėjimo pastebėti naują Skirtumą.

10 skyrius. DIFFERENTOSOPHY sistema

10.1 Filosofiniai principai

Kiekviena filosofinė sistema remiasi tam tikrais pagrindiniais principais, kurie suteikia kryptį jos samprotavimams ir leidžia nuosekliai aiškinti nagrinėjamus reiškinius.

DIFFERENTOSOPHY nėra išimtis.

Šiame veikale plėtojama filosofinė sistema remiasi prielaida, kad **Skirtumas** gali būti laikomas viena universaliausių filosofinių kategorijų. Jis suprantamas ne kaip atsitiktinė objektų savybė, bet kaip principas, leidžiantis atsirasti atskyrimui, identifikacijai, santykiams, pažinimui ir prasmei.

Pagrindiniai **DIFFERENTOSOPHY** principai gali būti suformuluoti taip:

- Be Skirtumo nėra atskiriamumo.
- Be atskiriamumo nėra identifikacijos.
- Be identifikacijos nėra pažinimo.
- Be pažinimo nėra sąmoningo santykio su tikrove.
- Be nuolat atsirandančių skirtumų nėra kūrybos, raidos ir naujų galimybių.

Šie principai nėra pateikiami kaip galutinės aksiomos. Jie yra filosofinės prielaidos, kurių vaisingumas vertinamas pagal tai, kiek jos padeda nuosekliau suprasti tikrovę ir žmogaus patirtį.

10.2 Skirtumo metafizika

Metafizika nagrinėja pačius bendriausius tikrovės pagrindus – būtį, egzistavimą, priežastingumą ir pasaulio sandarą.

DIFFERENTOSOPHY metafizika remiasi filosofine hipoteze, kad Skirtumas gali būti viena iš pirminių sąlygų, leidžiančių kalbėti apie būtį. Ši prielaida nei paneigia, nei pakeičia klasikines metafizines teorijas, bet siūlo papildomą interpretacinę perspektyvą.

Tokiu požiūriu pasaulis suvokiamas ne kaip nekintanti substancija, bet kaip nuolat besiformuojančių ir stabilizuojamų skirtumų visuma. Egzistavimas tampa ne statiška būseną, o dinamišku procesu, kuriame nuolat gimsta nauji santykiai ir naujos struktūros.

Šitaip Skirtumo metafizika siekia parodyti, kad tikrovės vienovė ir jos įvairovė gali būti suprantamos kaip tarpusavyje neatsiejami to paties proceso aspektai.

10.3 Skirtumo epistemologija

Epistemologija tiria pažinimo prigimtį, jo ribas ir galimybes.

DIFFERENTOSOPHY epistemologija remiasi prielaida, kad kiekvienas pažinimo aktas prasideda nuo skirtumo atpažinimo. Tik atskyręs vieną reiškinių nuo kito žmogus gali pradėti jį pažinti, apibūdinti ir aiškinti.

Šioje perspektyvoje žinios nėra vien informacijos kaupimas. Jos yra nuoseklus skirtumų identifikavimo, tikrinimo ir prasmingo organizavimo procesas.

Todėl pažinimas suprantamas kaip nuolatinis dialogas tarp žmogaus ir tikrovės, kuriame kiekviena nauja išvalga gimsta iš gebėjimo pastebėti naują skirtumą arba naujai interpretuoti jau žinomus skirtumus.

10.4 Skirtumo aksiologija

Aksiologija nagrinėja vertybių prigimtį ir jų vietą žmogaus gyvenime.

DIFFERENTOSOPHY požiūriu vertybės negali būti visiškai atskirtos nuo žmogaus santykio su kitais žmonėmis ir pasauliu. Vertė atsiskleidžia ten, kur skirtumai ne griauja bendrystę, bet leidžia jai tapti turtingesnei.

Todėl pagarba kitam žmogui reiškia pagarbą jo unikalumui. Kūryba reiškia naujų prasmingų skirtumų atsiradimą. Teisingumas siekia suderinti skirtingus interesus neprarandant žmogaus orumo.

Šitaip Skirtumo aksiologija kviečia vertybes suprasti ne kaip abstrakčias taisykles, bet kaip principus, padedančius darniai organizuoti žmonių tarpusavio santykius ir jų santykį su pasauliu.

10.5 Skirtumo antropologija

Filosofinė antropologija klausia, kas yra žmogus ir kuo jis išsiskiria iš kitų gyvybės formų.

DIFFERENTOSOPHY žmogų supranta kaip būtybę, gebančią ne tik pastebėti skirtumus, bet ir juos suvokti, interpretuoti, vertinti bei sąmoningai kurti.

Žmogus nėra vien biologinė sistema ar racionali būtybė. Jis yra nuolat besiformuojantis asmuo, kurio tapatybė gimsta iš santykio su kitais žmonėmis, kultūra, istorija ir pačiu savimi.

Šioje perspektyvoje žmogaus gyvenimas tampa nenutrūkstamu **DIFFERENTIA** procesu, kuriame kiekviena patirtis gali prisidėti prie naujos **DIFFERENTH** formos – brandesnio supratimo, gilesnės išminties ar atsakingesnio santykio su pasauliu.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** sistema žmogų suvokia ne kaip užbaigtą būtybę, bet kaip nuolat tampančią asmenybę. Jo unikalumas atsiskleidžia ne nepaisant skirtumų, o būtent per juos. Skirtumas tampa ne kliūtimi žmogaus vienovei, bet viena svarbiausių sąlygų, leidžiančių augti, pažinti, kurti ir prasmingai gyventi.

Šitaip metafizika, epistemologija, aksiologija ir antropologija susijungia į vientisą filosofinę sistemą, kurioje Skirtumas tampa bendra jungiamąja gija. Ne kaip galutinis atsakymas į visus filosofinius klausimus, bet kaip nuoseklus principas, padedantis naujai pažvelgti į tikrovę, žmogų ir jų tarpusavio ryšį.

11 skyrius. Filosofija ir mokslas

11.1 Santykis su DIFFERENTICS

DIFFERENTICS ir **DIFFERENTOSOPHY** yra dvi savarankiškos, tačiau glaudžiai susijusios **DIFFERENTH** projekto kryptys.

DIFFERENTICS siekia tirti Skirtumą kaip mokslinio pažinimo objektą. Ji formuluoja sąvokas, metodologiją, modelius ir teorinius principus, kuriais remiantis Skirtumas gali būti nagrinėjamas sistemiškai ir tarpdiscipliniškai.

DIFFERENTOSOPHY, priešingai, klausia ne tik *kaip* Skirtumas veikia, bet ir *ką jis reiškia*. Ji nagrinėja Skirtumo prasmę, jo vietą žmogaus pažinime, kultūroje, vertybėse ir pasaulėžiūroje.

Todėl šios dvi kryptys viena kitą papildo. Mokslas siekia paaiškinti reiškinius, o filosofija – suprasti jų prasmę.

11.2 Santykis su DIFFERENTOLOGY

Jeigu **DIFFERENTOLOGY** kelia klausimą apie būties prigimtį, tai **DIFFERENTOSOPHY** klausia, kokią filosofinę reikšmę šios ontologinės prielaidos turi žmogui.

DIFFERENTOLOGY daugiausia nagrinėja egzistavimo sąlygas ir konceptualų modelį, kuriame Skirtumas siejamas su būties atsiradimu. Ji orientuota į ontologinius pagrindus.

DIFFERENTOSOPHY šias prielaidas priima kaip filosofinio dialogo atspirties tašką. Ji nesiekia jų pakartoti ar įrodyti, bet tyrinėja jų pasekmes pažinimui, vertybėms, kultūrai ir žmogaus savivokai.

Todėl ontologija atsako į klausimą „kas yra?“, o filosofija papildo jį klausimu „ką tai reiškia?“

11.3 Santykis su mokslu

Mokslas ir filosofija ilgą laiką vystėsi kartu, nors jų metodai ir tikslai nėra tapatūs.

Mokslas remiasi stebėjimu, eksperimentu, matematiniu modeliavimu ir empiriškai patikrinamomis hipotezėmis. Filosofija nagrinėja bendriausias sąvokas, prielaidas, argumentų nuoseklumą ir pažinimo ribas.

DIFFERENTOSOPHY nelaiko šių sričių konkuruojančiomis. Priešingai, jos viena kitą papildo.

Mokslas gali atsakyti į klausimą, **kaip** vyksta tam tikri procesai. Filosofija gali padėti svarstyti, **kodėl** šie klausimai apskritai yra prasmingi ir kokias platesnes pasekmes jų atsakymai turi žmogaus pasaulėžiūrai.

Todėl **DIFFERENTOSOPHY** siekia palaikyti atvirą dialogą su šiuolaikiniu mokslu, gerbdama jo metodus ir pripažindama, kad filosofinės hipotezės negali pakeisti empirinių tyrimų.

11.4 Santykis su religija

Religija ir filosofija nuo seno ieškojo atsakymų į tuos pačius fundamentalius žmogaus klausimus – apie pasaulio kilmę, gyvenimo prasmę, gerį, blogį ir žmogaus vietą tikrovėje.

DIFFERENTOSOPHY nėra religinė doktrina ir nesiekia pakeisti jokios tikėjimo tradicijos. Ji taip pat nesiekia paneigti religinių įsitikinimų.

Šios filosofinės krypties tikslas yra nagrinėti universalius klausimus remiantis filosofiniu argumentavimu, paliekant kiekvienam žmogui laisvę pačiam apsispręsti dėl savo religinių ar pasaulėžiūrinių įsitikinimų.

Tuo pat metu pripažįstama, kad religijos per tūkstantmečius sukaupė turtingą žmogaus dvasinės patirties paveldą, kuris gali būti svarbus filosofinio dialogo partneris. Ten, kur mokslas, filosofija ir religija kalbasi pagarbiai, atsiveria platesnės galimybės giliau suprasti žmogų ir jo santykį su tikrove.

11.5 Santykis su ateities technologijomis

Dirbtinis intelektas, kvantinės technologijos, biotechnologijos ir kitos sparčiai besivystančios sritys keičia žmogaus gyvenimą greičiau nei bet kada anksčiau. Šios permainos kelia ne tik techninius, bet ir gilius filosofinius klausimus.

Kas yra sąmonė? Kas yra kūryba? Ar mašina gali suprasti prasmę? Kur baigiasi žmogaus atsakomybė ir prasideda technologijos autonomija?

DIFFERENTOSOPHY siūlo šiuos klausimus nagrinėti per Skirtumo perspektyvą. Technologijos gali apdoroti informaciją, aptikti dėsningumus ir priimti sprendimus pagal sukurtus modelius. Tačiau žmogaus gebėjimas kurti prasmę, vertinti, priimti moralinę atsakomybę ir sąmoningai pasirinkti išlieka esminiu filosofiniu klausimu.

Todėl ateities technologijos neturėtų būti suvokiamos vien kaip išoriniai įrankiai. Jos tampa nauja žmogaus ir tikrovės santykio dalimi, reikalaujančia atsakingo filosofinio apmąstymo.

Šiame kontekste **DIFFERENTOSOPHY** siekia tapti dialogo erdve tarp filosofijos, mokslo ir technologijų. Ji kviečia ne priešinti šias sritis, bet ieškoti bendros kalbos, kurioje pažinimas,

kūryba, etika ir atsakomybė vystytųsi kartu. Tokia partnerystė gali padėti žmogui ne tik kurti pažangesnes technologijas, bet ir išmintingiau jas naudoti nuolat besikeičiančiame pasaulyje.

12 skyrius. Filosofijos ateitis

12.1 Naujoji pasaulėžiūra

Kiekviena epocha formuoja savitą pasaulėžiūrą. Antikos filosofija ieškojo pasaulio pirm pradžių principų, Naujųjų laikų mąstytojai pabrėžė proto galią, o šiuolaikinis pasaulis vis labiau remiasi mokslu, technologijomis ir globaliu žinių tinklu.

Tačiau XXI amžius kelia naujus klausimus, kurių ankstesnės kartos negalėjo numatyti. Dirbtinis intelektas, sparčiai augantis informacijos kiekis, globalūs iššūkiai ir tarpdisciplininis mokslas skatina ieškoti platesnės pasaulio interpretacijos.

DIFFERENTOSOPHY siūlo vieną iš galimų krypčių – pasaulėžiūrą, kurioje Skirtumas tampa ne susiskaldymo simboliu, bet universaliu pažinimo, kūrybos ir dialogo principu.

Tokia pasaulėžiūra kviečia žmogų matyti įvairovę ne kaip grėsmę, o kaip galimybę augti ir giliau suprasti tikrovę.

12.2 Žmogus DI amžiuje

Dirbtinio intelekto raida keičia ne tik technologijas, bet ir patį žmogaus santykį su žiniomis, darbu bei kūryba. Daugelį užduočių, kurios anksčiau buvo laikomos išskirtinai žmogiškomis, šiandien gali atlikti pažangios skaičiavimo sistemos.

Todėl vis svarbesnis tampa klausimas – kuo žmogus išlieka unikalus?

DIFFERENTOSOPHY nesiūlo žmogaus ir dirbtinio intelekto priešpriešos. Ji kviečia ieškoti atsakingo bendradarbiavimo modelio, kuriame technologijos stiprina žmogaus galimybes, o žmogus išsaugo atsakomybę už tikslus, vertybes ir priimamus sprendimus.

Dirbtinis intelektas gali padėti analizuoti duomenis, modeliuoti sudėtingas sistemas ir atrasti naujus dėsningumus. Tačiau klausimai apie prasmę, moralę, atsakomybę ir gyvenimo tikslą išlieka filosofijos ir paties žmogaus atsakomybės srityje.

Todėl ateities visuomenėje svarbiausia bus ne tik technologinė pažanga, bet ir žmogaus gebėjimas išmintingai ją nukreipti.

12.3 Ateities civilizacija

Civilizacijų istorija rodo, kad didžiausi pokyčiai įvyksta tada, kai keičiasi ne vien technologijos, bet ir žmogaus mąstymas.

Ateities civilizacija greičiausiai bus dar labiau tarpusavyje susijusi, priklausoma nuo globalių informacijos tinklų, dirbtinio intelekto, automatizavimo ir nuolatinio žinių atsinaujinimo. Tokiame pasaulyje gebėjimas bendradarbiauti, suprasti skirtumus ir kurti prasmingus ryšius taps ne mažiau svarbus nei technologiniai pasiekimai.

DIFFERENTOSOPHY siūlo civilizacijos pažangą vertinti ne vien pagal ekonominius ar technologinius rodiklius, bet ir pagal tai, kaip ji geba gerbti žmogaus orumą, saugoti kūrybos laisvę, puoselėti atsakomybę ir išlaikyti darnų santykį su gamta bei kitais žmonėmis.

Tikroji pažanga atsiskleidžia tada, kai technologinis vystymasis eina kartu su moraliniu ir kultūriniu brendimu.

12.4 Atviri klausimai

Filosofija niekada nesibaigia galutiniais atsakymais. Kiekviena nauja teorija, kiekvienas atradimas ir kiekviena karta iškelia naujus klausimus.

DIFFERENTOSOPHY taip pat nėra uždara sistema. Ji kviečia kritiškai vertinti jos prielaidas, tikslinti sąvokas, ieškoti argumentų ir plėtoti dialogą su kitomis filosofinėmis bei mokslinėmis kryptimis.

Lieka daug atvirų klausimų. Ar Skirtumas iš tiesų gali būti laikomas universalia filosofine kategorija? Kaip ši perspektyva dera su būsimais mokslo atradimais? Kokias naujas įžvalgas ji gali pasiūlyti sąmonės, dirbtinio intelekto ar Visatos kilmės tyrimuose?

Šie klausimai nėra silpnybė. Jie yra gyvos filosofijos ženklas. Kol žmogus klausia, tol filosofija išlieka gyva.

12.5 Kelias į DIFFERENTISM

Jeigu **DIFFERENTICS** tyrinėja Skirtumą mokslo požiūriu, **DIFFERENTOLOGY** nagrinėja jo ontologinius pagrindus, o **DIFFERENTOSOPHY** siekia suprasti jo filosofinę prasmę, tuomet natūraliai kyla dar vienas klausimas:

Kaip šiomis idėjomis gyventi?

Į šį klausimą siekia atsakyti **DIFFERENTISM** – kita **DIFFERENTH** projekto kryptis, orientuota į pasaulėžiūrą ir praktinį filosofinių principų taikymą žmogaus gyvenime.

DIFFERENTISM nesiekia tapti ideologija ar uždara doktrina. Jis kviečia ugdyti pagarbą įvairovei, atsakingą laisvę, kūrybiškumą, kritinį mąstymą ir nuolatinį atvirumą naujam pažinimui. Jis remiasi nuostata, kad Skirtumas nėra kliūtis bendrystei – jis yra jos praturtinimo galimybė.

Taip užsibaigia **DIFFERENTOSOPHY** kelias – nuo klausimo „**Kas yra Skirtumas?**“ iki klausimo „**Kaip Skirtumas gali padėti žmogui prasmingiau gyventi?**“

Galutiniai atsakymai visuomet liks atviri ateities kartoms. Tačiau filosofijos paskirtis nėra užbaigti klausimus. Jos paskirtis – padėti žmogui juos kelti vis išmintingiau.

Tegu ši knyga tampa ne pabaiga, bet naujo dialogo pradžia. Jeigu ji paskatins skaitytoją atidžiau pažvelgti į pasaulį, drąsiau klausti ir pagarbiau priimti tikrovės įvairovę, tuomet ji bus įgyvendinusi savo svarbiausią tikslą – parodyti, kad kiekvienas naujai suvoktas **Skirtumas** gali tapti žingsniu gilesnio pažinimo, didesnės išminties ir brandesnio žmoniškumo link.

PRIEDAI

A priedas. Filosofinių terminų žodynas

Šiame priede pateikiami pagrindiniai **DIFFERENTOSOPHY** vartojami terminai ir jų glausti filosofiniai apibrėžimai. Žodyno tikslas – užtikrinti nuoseklų sąvokų vartojimą ir padėti skaitytojui aiškiau suprasti šiame veikale plėtojamą filosofinę sistemą.

Čia paaiškinamos tiek klasikinės filosofinės sąvokos, tiek **DIFFERENTH** projekte sukurti nauji terminai, tokie kaip **DIFFERENTH**, **DIFFERENIA**, **NODIFFERENTH**, **HORIZONTH**, **DIFFICTION**, **DIFFTH** ir kiti. Kiekvienas terminas apibrėžiamas atsižvelgiant į jo vietą bendroje **DIFFERENTOSOPHY** sistemoje.

Žodynas nėra baigtinis. Jis suprantamas kaip nuolat pildomas ir tobulinamas filosofinės kalbos pagrindas.

B priedas. Filosofinių sąvokų schema

Šiame priede pateikiama grafinė **DIFFERENTOSOPHY** sąvokų struktūra.

Schema parodo pagrindinius ryšius tarp Skirtumo, pažinimo, sąmonės, būties, vertybių ir žmogaus. Ji leidžia vienoje vietoje matyti visos filosofinės sistemos loginę sandarą ir jos ryšį su kitomis **DIFFERENTH** projekto kryptimis.

Šios schemos paskirtis nėra pakeisti filosofinius argumentus. Ji padeda vizualiai suprasti pagrindines veikale nagrinėjamas idėjas ir jų tarpusavio sąsajas.

C priedas. HORIZONTH filosofinė interpretacija

Šiame priede pateikiama platesnė **HORIZONTH** hipotezės filosofinė interpretacija.

HORIZONTH suprantama kaip konceptuali riba tarp neatskiriamumo ir pirmojo atpažįstamo Skirtumo. Ši hipotezė nėra pateikiama kaip empiriškai patvirtinta teorija. Ji yra filosofinis modelis, padedantis apmąstyti pačią Skirtumo atsiradimo galimybę.

Priede aptariama, kaip **HORIZONTH** siejasi su klasikinės metafizikos klausimais, pažinimo ribomis, žmogaus mąstymo galimybėmis ir šiuolaikinėmis filosofinėmis diskusijomis apie tikrovės pradines sąlygas.

D priedas. ADP–TRIFORMER filosofinė interpretacija

Šiame priede filosofiniu aspektu nagrinėjamas **ADP–TRIFORMER** modelis.

Jeigu **DIFFERENTICS** ši metodologija naudojama kaip pažinimo ir analizės modelis, tai **DIFFERENTOSOPHY** kontekste ji interpretuojama kaip universali mąstymo schema, padedanti suprasti, kaip žmogus pereina nuo galimybių prie suvoktų prasmų.

Priede aptariama, kaip **ADP–TRIFORMER** gali būti taikomas ne tik moksliniam tyrimui, bet ir filosofinei refleksijai, kūrybai, sprendimų priėmimui bei žmogaus savęs pažinimui.

E priedas. Literatūra

Šiame priede pateikiamas svarbiausių filosofinių, mokslinių ir tarpdisciplininių šaltinių sąrašas, kuriuo remtasi rengiant šį veikalą.

Literatūra apima klasikinius filosofijos autorius, šiuolaikinius metafizikos, epistemologijos, logikos, sąmonės filosofijos, informacijos teorijos ir gamtos mokslų darbus.

Šis sąrašas nėra suprantamas kaip baigtinis. Jis kviečia skaitytoją tęsti savarankiškas studijas ir įsitraukti į platesnį filosofinį dialogą.

F priedas. Apie DIFFERENTH projektą

DIFFERENTH yra ilgalaikis tarpdisciplininis projektas, kurio tikslas – plėtoti Skirtumo idėją mokslo, ontologijos, filosofijos, pasaulėžiūros ir ateities technologijų kontekstuose.

Projektą sudaro keturios pagrindinės kryptys:

- **DIFFERENTICS** – Skirtumo mokslas.
- **DIFFERENTOLOGY** – Skirtumo ontologija.
- **DIFFERENTOSOPHY** – Skirtumo filosofija.
- **DIFFERENTISM** – pasaulėžiūrinis ir praktinis Skirtumo taikymas.

Projektas grindžiamas atvirumo, kritinio mąstymo, tarpdisciplininio dialogo ir intelektualinio sąžiningumo principais. Jis nesiekia pakeisti esamų mokslo ar filosofijos krypčių, bet kviečia jas papildyti nauja interpretacine perspektyva, kurios centre yra Skirtumo sąvoka.

Autorius tikisi, kad **DIFFERENTH** taps ne uždara teorija, o atvira idėjų platforma, prie kurios ateityje galės prisidėti įvairių sričių tyrėjai, filosofai, mokslininkai ir visi, kuriems rūpi gilesnis žmogaus, pažinimo ir tikrovės supratimas.

Galutinis projekto tikslas nėra pateikti paskutinį atsakymą į fundamentalius klausimus. Jo tikslas – skatinti nuolatinį dialogą, naujų idėjų paiešką ir atsakingą siekį geriau suprasti pasaulį per universalią **Skirtumo** perspektyvą.

DIFFERENTH visos serijos logika:

- **Book I — DIFFERENTICS: Science of Difference**
 - Kas yra skirtumas?
 - Kodėl jis svarbus?
 - Kur jis pasireiškia?
 - Įvadas į naują discipliną.
- **Book II — DIFFERENTOLOGY: The Ontology of Difference**
 - Kas yra Būtis?
 - Kaip atsiranda skirtumas?
 - Kodėl apskritai egzistuoja kažkas, o ne niekas?
 - Ontologinė DIFFERENTH sistema.

- **Book III — DIFFERENTOSOPHY: The Philosophy of Difference**
 - Epistemologija
 - Logika
 - Sąmonė
 - Pažinimas
 - Etika ir prasmė.
 - **Book IV — DIFFERENTISM: Living Through Difference**
 - Pasaulėžiūra
 - Praktinis taikymas
 - Visuomenė
 - Kūryba
 - Dirbtinis intelektas.
 - **Book V — DIFFERENTICS: Formal Foundations**
 - Matematinė teorija
 - Difference Algebra
 - Difference Geometry
 - Difference Topology
 - Difference Dynamics
 - Difference Networks
 - Difference Fields.
-

Project: DIFFERENTH Series

Book III: DIFFERENTOSOPHY – The Philosophy of Difference (v1.0 LT)

Author: Giedrius Grebliunas

ORCID: 0009-0002-2135-6420

Year: 2026

Version: v1.0

Language: Lithuanian

License: CC BY-NC-ND 4.0 International

HASHCODE (SHA-256 Hex):
